
**COMMUNICATIVE SPEECH MODEL FOR TEACHING PAST SIMPLE TENSE
FORMS BY FOREIGN MEDICAL STUDENTS**

Margarita Dimitrova

Medical University – Plovdiv, Department of Languages and Specialized Training, Bulgarian Language
Section, Republic of Bulgaria, margovd@abv.bg

Vasil Dimitrov

Secondary school "St. Cyril and St. Methodius" – Plovdiv, Republic of Bulgaria, vasovad@abv.bg

Abstract: This article represents the communicative speech model for teaching past simple tense forms by foreign medical students at the Medical University of Plovdiv. The process of learning has been achieved on the basis of textbook topics especially designed for foreigners and on a previously set up by us system of additional texts and exercises in order to achieve basic oral and written communication. The competence is determined by methods and tools of teaching - traditional and interactive; building language skills in Bulgarian language through listening, reading, speaking and writing. The work is related to the creation of new models of teaching. One of the significant opportunities in this aspect is the use of IT computing in the educational environment. The implementation of the research highlights and abilities for application of various innovative teaching methods are necessary conditions for increase foreign students' interest in Bulgarian language, as well as for foreign students' adaptation to the new environment of their conducted practical training. The realization of the communicative goals are accomplished through the following types of exercises: language exercises on grammatical knowledge; speaking exercises at the beginning of all lessons for new knowledge; pseudo communicative exercises with individual speech acts, repetition of phrases and composition of individual short dialogues; communicative exercises which include the construction of full and long dialogues, participation in situational schemes and transformations. Our tasks are: learning the language on a good oral and written level according to the specified levels of competence of the European Framework; implementation of both interactive and traditional methods and tools, leading to the development of artistic and creative thinking and to the ability to express oneself in a foreign language; achieving a better adaptability in the new multicultural environment by improving the communication skills. In the exhibition we present the capabilities of each of the tools for personal development; creativity and teamwork: communication via Internet; the role of the presentations and associative tasks; place the tools for effectiveness in the educational process. Identifying the path of enculturation in environments with mixed sectarian community, we present a main section of model created with evolving nature for work with students in similar communities.

This is an important condition for achieving communicative success in the new multicultural environment.

Keywords: Bulgarian language, European Reference Framework, education, communicative competence, traditional and interactive methods and tools of teaching

**КОМУНИКАТИВНОРЕЧЕВИ МОДЕЛ ЗА ПРЕПОДАВАНЕ НА МИНАЛО
СВЪРШЕНО ВРЕМЕ НА ЧУЖДЕСТРАННИ СТУДЕНТИ МЕДИЦИ**

Маргарита Димитрова

Департамент за езиково и специализирано обучение, секция „Български език“, Медицински
университет гр. Пловдив, Република България, margovd@abv.bg

Васил Димитров

Средно училище "Свети свети Кирил и Методий" – гр. Пловдив, Република България,
vasovad@abv.bg

Резюме: Статията представя комуникативноречеви модел за преподаване на минало свършено време на чуждестранни студенти медици в Медицински университет в гр. Пловдив. Процесът на учене се реализира по теми от учебник за чужденци и по предварително създадена от нас система от допълнителни текстове и упражнения за постигане на устно и писмено общуване. Компетентността се определя от методите и инструментите на преподаване – традиционни и интерактивни; изграждане на речеви умения на български език чрез слушане, четене, говорене и писане. Разработката е свързана със създаване на нови модели на преподаване. Една от съществените възможности в този аспект е използването в образователната среда на информационните компютърни технологии. Синкретизмът по отношение на научните акценти и възможностите за прилагане на различни иновативни методи и инструменти при преподаване са условия за

създаване на интерес у чуждестранните студенти в обучението по български език, както и за адаптацията им към новата среда, където провеждат практиката си. Реализирането на комуникативните цели се осъществява чрез следните типове упражнения: езикови за граматически знания; речеве в началото на уроците за нови знания; псевдокомуникативни с отделни речеве действия, повторение на фрази и създаване на собствени кратки диалози; комуникативни с изграждане на цялостни по-обемни диалози, участия в ситуационни разработки и трансформации. Задачите ни са: усвояване на езика на добро устно и писмено ниво съобразно посочените нива на компетентност от Европейската езикова рамка; прилагането на интерактивните паралелно с традиционните методи и инструменти на работа да води до развитие на творческо и креативно мислене и изразяване на чужд за студентите език; чрез усъвършенстване на комуникативните умения да се постигне добра адаптивност в новата мултикултурна среда. В изложението представяме възможностите на всеки от инструментите за личностно развитие; за креативност и екипност: комуникация чрез интернет; ролята на презентациите и на асоциативните задачи; мястото на инструментите за резултатност в образователно-възпитателния процес. Идентифицирайки пътя на енкултурация в среди със смесена на верска основа общност, представяме основен раздел от създаден модел с развиващ характер за работа със студенти в подобни общности.

Това е важно условие за постигане на дейностно-комуникативна успеваемост в новата мултикултурна среда.

Ключови думи: български език, Европейска езикова рамка, образование, комуникативна компетентност, традиционни и интерактивни методи и инструменти на преподаване.

1. УВОД

Постигането на успешна комуникация на български език с чуждестранни студенти медици, изучаващи основните предмети на английски език в Медицински университет в гр. Пловдив, е сложен процес. Определя се от нагласите за изучаване на езика, за адаптация и интегриране на студентите в новото общество и от осмисляне на това, че по време на практическите упражнения трябва да се справят резултатно при комуникацията с пациентите в болничните заведения. Акцентът при изучаването на езика от позицията на нормативната уредба в случая затруднява необходимата комуникативна насоченост в обучението. Това предполага търсене на нови пътища, методи и инструменти на учене, така че прагматичната информация да се поднесе на равнище, чрез което да се постигне цялостно овладяване и уместно прилагане на система от речеве умения в различни езикови ситуации.

Предлагаме система на преподаване на минало свършено време/аорист, апробирана в рамките на една учебна година в първи курс, в 6 групи със 72 студенти (това е последната група уроци след изученото за сегашно и бъдеще време и за вид на глагола; изучени са и граматическите категории – съществително име, прилагателно име, числително име; лични, показателни и притежателни местоимения, пространствени предлози; съобщителни и въпросителни изречения). Паралелно с традиционните въвеждаме и интерактивни методи и техники, които пораждат интерес, активизират студентите в процеса на комуникация и дават възможност за усъвършенстване на прагматичните им умения. Чрез интерактивните методи ученето се реализира с преживяванията на обучаващите се. Това е учене в ситуация, в която нещо се преживява, има действия и различен тип активност за постигане на желаните комуникативни умения.

2. ОСНОВНИ ЕТАПИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОМУНИКАТИВНА КОМПЕТЕНТНОСТ ПРИ ИЗУЧАВАНЕ НА МИНАЛО СВЪРШЕНО ВРЕМЕ/АОРИСТ

Усъвършенстването на комуникативната компетентност е свързана с определяне на: комуникативните цели и задачи по темата; методите и инструментите на преподаване – традиционни и интерактивни; на необходимия граматически материал и на задачите и съответните речеве умения - слушане, четене, говорене и писане. Надеждността на усвояване се определя и от стратегийната компетентност в процеса на учене на двата субекта – преподавател и студенти. Концепцията на Фани Бойкова, че „Стратегийната компетентност се свързва с умението да можеш да преодоляваш затруднения при среща с непозната езикова и неезикова информация в разнообразни ситуации на общуване“ (Бойкова 2016: 113) в случая е определяща и за двата субекта и е актуална при постигането на добри комуникативни резултати. Процесът на учене се ръководи чрез презентация. Преподавателят подготвя презентация, следваща цялостната структура на преподаване на граматическия материал. Стремещт ни е студентите медици да усвоят езика чрез повече комуникативни задачи и да бъдат включени в разнотипни речеве актове. Хипертекстът като информационно технологично средство визуализира езиковата среда чрез текст, картини, превод на непознати думи и фрази, задачи и активизира вниманието. Той определя основните етапи за постигане на комуникативна компетентност.

Етап №1. Презентацията дава възможност речевият материал и задачите да се възприемат зрительно освен слухово и да се осмислят. Това според нас отговаря на тезата, която споделя и Фани Бойкова, че „За постигане на прагматичния ефект в даден речев акт важно условие е разбирането между участниците...“ (Бойкова 2015: 121). Така по бързо и ефективно достигахме до разбирането, което зависи и от „... лингвистичната компетентност, която съдържа не само познание за езиковите единици, изграждащи структурнокомпозиционните особености на текста, но и потенциалните комуникативни значения, които позволяват на изграждащите компоненти да се комбинират специфично за всеки конкретен речев акт“ (Бойкова 2015: 121). Усвояването на нови знания се определя от овладяване нормите на книжовния език от целевата група и адекватно прилагане в езикова среда. Диалогичният текст, който предлагаме за разработка на граматическите структури, привлича студентите с разговорността; с необходими за тях фрази от различни житейски ситуации с използване на минало, сегашно и бъдеще време и с възможността да създадат свои подобни диалогични формати.

Пътуване до Гърция

Мария: Здравей, Янис!

Янис: Здравей, Мария!

Мария: Янис, ти вчера ли пристигна от Гърция?

Янис: Да. Бях няколко дни при моето семейство. **Отидохме** до Атина.

Мария: Времето **беше** ли хубаво?

Янис: Сега е месец май. Затова времето **беше** слънчево и топло.

Мария: Тук времето **беше** също като в Гърция – топло и приятно за разходка. Климатът ни е подходящ за почивка през лятото и през зимата. Имаме много хубави летни и зимни курорти.

Янис: Аз **посетих** през зимата Пампорово и **беше** много хубаво.

Мария: Да отидем в събота до морето. Созопол е стар град с много забележителности и удобни хотели. Ще бъде приятно и весело.

Янис: Добре. Да поканим и колегите от моята група.

Мария: Разбира се. Довиждане!

Янис: Довиждане!

Разработката включва две задачи:

Отговорете на въпросите:

Кои разговарят?

Откъде пристигна Янис?

Какво беше времето в Гърция?

Къде беше през зимата Янис?

Къде предлага Мария да отидат?

Вярно и невярно:

Янис посети Солун. да не

Времето беше слънчево и топло. да не

В България времето е също като в Гърция. да не

Мария посети през зимата Пампорово. да не

Янис и Мария ще отидат в неделя на море. да не

Етап №2. Като втори етап от нашата работа определяме усвояване на определен минимум нормативна информация за глаголното време. На слайда предлагаме максимално кратка информация:

Минало свършено време / Aorist, Past Simple Tense forms

The Past Simple Tense forms describes an action completed before the moment of speaking. The Past Simple Tense forms of the verb take the following endings when being formed:

Аз-х

Ти.....-

Той.....-

Тя.....-

То.....-

Ние.....-хме

Вие.....-хте

Те.....-ха

Изваждаме от текста употребените в минало време глаголни форми и ги упражняваме във всички лица и числа чрез включване в изречения и в кратки диалози по двойки (само въпрос и отговор или по две съобщителни изречения). Малкият обем от информация, включването на всички в активна работа и динамичността при изпълнението на разнотипните комуникативни задачи от първи и втори етап събуждат интерес и активизират студентите. Това определя и доброто овладяване на материала, на основните елементи за разбиране на езиковите конструкции и за добро усвояване. Приемаме актуалността на тезата на Атанаска Тенева, че „Разбирането като основен проблем и цел в общуването естествено се свързва с обема информация, скоростта на възприемане и с интереса“ (Тенева 2013:31). Тези елементи са съществени при дейностно-комуникативния подход на работа и учене на чужд език.

Етап №3. При изучаване на български като чужд език постигането на добра комуникативна компетентност става чрез мотивирано теоретико-прагматично езиково обучение. Въз основа на педагогическия опит и на изведен модел на учене верифицираме нов модел експериментална система от традиционни и интерактивни механизми на обучение и от прилагане на различни методи и инструменти на работа.

Третият етап от нашата работа включва разработка на нови думи и фрази по темата за времето и сезоните. На презентацията предлагаме преведени на английски език важни фрази и думи, които употребяваме в различни езикови ситуации, създадени спонтанно от студентите. Предлагаме следните думи и изрази:

Времето днес

Нито е топло, нито е студено. / It is neither warm nor cold.

Няма голяма разлика от времето в Гърция. / It is not much different than the weather in Greece.

Също като в Гърция. / The same as in Greece.

Вали дъжд. / It rains.

сезон, -и, -ът, -а / season

истинска зима / real winter

Вали сняг. / It snows.

минус 18 градуса / minus 18 degrees

градус, -и, -ът, -а / degree

Има доста студени дни. / There are a lot of cold days.

Слънцето грее. / The sun is shining.

Слънчево е. / It's sunny.

Дъждовно е. / It's rainy.

Има мъгла. / There is fog.

Времето е мъгливо. / The weather is foggy.

Мъгливо е. / It is foggy.

Има облаци. / There are clouds.

Времето е облачно. / The weather is cloudy.

Облачно е. / It's cloudy.

Духа вятър. / The wind is blowing.

Времето е ветровито. / The weather is windy.

Ветровито е. / It's windy.

подходящ, -а, -о, -и / suitable

климат, -и, -ът, -а / climate

предложение, -я, -то, -та / proposal

неприятен, -а, -о, -и / unpleasant

хладен, -а, -о, -и / cool

На презентацията сме включили снимков материал, който провокира ситуации. Изразите и снимките са елементите от приложените методи брейнсторминг и асоциативно мислене. За рефлексивност и за развитие на творческото мислене ги прилагаме комплексно. Те създават мотивираност за саморазвитие, развиват уменията на студентите да анализират, да отразяват представи чрез текст и картина, да обобщават и да изграждат цялостни езиково добре оформени текстове. Тези задачи, включващи и групов вариант на работа, представят важноста на въведения от психолозите метод синектика за групово търсене на идеи и превръщане на неизвестното за тях в известно.

Етап №4. Последният етап от нашата работа включва реализиране на разнотипни езикови задачи с цел да се затвърдят знанията и да получим обратна връзка за усвоеността и за степента на комуникативна

компетентност във връзка с изучената граматическа единица. Предлагаме отново чрез текст и картини следните задачи:

- 1. Съставете кратък текст и представете на групата прогноза за времето. Използвайте предложените и познати фрази и думи.**

прогноза за времето /weather forecast

посока, -и, -та, -те /direction

изток /east

запад /west

север /north

юг /south

повишавам, -аш /raise

добавям, - яш / add

полюс, - и, -ът, -а /pole

район, -и, -ът, -а /area

трева, -и, -та, -те /grass

зеленина, -и, -та, -те / greenery

Ние те чакаме. / We are waiting for you.

- 2. Говорете с колегата си за един Ваш ден къщи. Използвайте глаголите в различни времена: цъфтя; търся; чистя; гладя; готвя; вечерям; ходя; лягам**
- 3. Направете диалог на тема: *Какво ще правиш от утре?* / *What will you be doing tomorrow?* Започни с минало свършено време.**
- 4. Вие сте на разходка в парка и мечтаете. Разкажете на колегите си за мечтите.** (Към трета и четвърта задача могат да се дадат ключови думи и изрази.)
- 5. Отговорете на въпросите с кратки текстове. Питайте колегите си. Използвайте минало свършено, сегашно и бъдеще време.**

Кога сте роден? /When were you born?

Кога е националният празник? /When is the National Holiday?

Кои са по-големите празници? /What are the major holidays?

Кой харесва пролетта? /Who likes spring?

- 6. Разгледайте снимките! Какво действие представя всяка ситуация? Опишете ситуацията в минало свършено, сегашно и бъдеще време.**
- 7. Направете диалог по двойки: „В магазина за хранителни стоки“ / „At the grocery store“.**

За да се обобщят знанията и да се проверят уменията писмено, преподавателят използва техниката на разделения постер. Разделя голям постерен лист на две половини по дължина, като оставя около 10 сантиметра в горната част свободно пространство, където записва темата на урока: „Минало свършено време“. В едната половина изписва окончателните в съответните лица и числа, основни фрази от основния диалог, думи и фрази от предложените в трети етап. Закрива с лист хартия изписаната половина от постерния лист. След това провежда мозъчна атака със студентите по поставения проблем и записва казаното от тях върху празната половина от листа. След изпълнението на задачата преподавателят сравнява текста от двете половини, откроява общите моменти и обобщава дали студентите са запомнили основния езиков материал по проблема за минало свършено време.

Според Красимира Вџева „Използвайки техниката на разделения постер, преподавателят целенасочено създава усещане за успех у учениците, породено чрез сравняване на мнението им, резултат от мозъчната атака, с научната обосновка на проблема“ (Вџева 2017:51). Тази техника е много надеждна по различни предмети. В нашия случай тя се използва като интерактивен инструмент за отчитане на резултатност.

Прилагането на интерактивните паралелно с традиционните методи и инструменти на работа води до развитие на творческо и креативно мислене и е успешен модел за развитие на комуникативноречевите способности на учещите. Усъвършенстване на комуникативните умения води до постигане на добра адаптивност в новата мултикултурна среда. Чрез този начин на работа апробираме и верифицираме комуникативноречеви модел за преподаване на български език на чуждестранни студенти, които в първи курс трябва да могат да се адаптират към новата мултикултурна среда и да станат част от макрообществото, като се приобщат и към идеята за утвърждаване на модела за толерантност. Това са и част от мерките за намиране на оптимални параметри за системна и целенасочена работа, за да може всеки отделен студент да

осмисли както своята културна и езикова идентичност, така и необходимостта от пълноценна социална и културна интеграция в обществото. Участвайки пълноценно в процеса, студентите оценяват и важната роля на преподавателя за тяхното личностно развитие. Според Атанаска Тенева „В процеса на обучение представите и компонентите на образа на преподавателя се променят. Студентите от всеки курс имат свои диференцирани показатели за оценка. Открит остава въпросът дали преподавателят е само проводник на знания и информация или трябва да бъде педагог и психолог, развиващ и себе си и личността на студента“ (Тенева 2016:561). Чрез създадения модел на работа, при който студентите не са просто обучавани, а мислещи и креативни личности, самите учещи оценяват ролята на преподавателя и създават положителното си отношение към него и към образа на преподавателя творец, което е важно и за отношението както към преподавания материал, така и към институцията университет.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Верифицирането на модел за учене по български език с чуждестранни студенти медици и развитието на сравнително добра комуникативна компетентност още в първи курс е съществен момент за отчитане на успешно учене на чужд език и създаване на положителна визия на преподавателя. Това зависи от няколко фактора: уместност на прилаганите методи и инструменти на работа, степен на етичност и взаимно уважение между студенти и преподавател в процеса на учене, постигане на добра адаптивност в новата среда. Представеният урок е съществена част от типа уроци, прилагани за създаване и апробиране на резултатен модел за учене. Комуникативноречевият модел за преподаване на минало свършено време на чуждестранни студенти медици е иновативен поглед в обучението по български език за постигане на етични взаимоотношения в учебните часове и за създаване на пътища за реализиране на продуктивен образователен процес в условията на мултикултурност

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Бойкова, Фани. Актуални аспекти на обучението по български език – комуникативни стратегии за социализация // Български език и литература, научно списание, София: Азбуки, 2016, с. 111
- [2] Бойкова, Фани. Прагматични аспекти на обучението по български език при работа с текст// Български език и литература, научно списание, София: Азбуки, 2015, с. 120
- [3] Вџева, Красимира. Иновативни методи за преподаване на старобългарската литература, учебно помагало по методика на обучението по български език и литература, Пловдив: Студио 18, 2017
- [4] Тенева Атанаска. За развитието на някои комуникативни умения в условията на университетско образование. Сборник доклади, V национална научна конференция, Пловдив, с. 31
- [5] Тенева Атанаска. Образът на университетския преподавател в очите на студента. В: Теория и практика на психолого-педагогическата подготовка на специалиста в университета. Сборник с научни доклади. Втора книга. Габрово: Екс-Прес. с.561